

Hälsning

FRÅN FÖRSAMLINGSFAKULTETEN • 4/2020

En kristen
människas frihet

Fri att tjäna

Av Jakob Appell, tillträdande redaktör för Hälsning.

Luthers orädda bekännelse inför kejsaren kom av att frukta Guds dom mer än människors och att han var viss om Guds frikännande.

När Martin Luther stod inför kejsaren i Worms 1521 kan man nog säga att han levde som han lärt i sin skrift *Om en kristen människas frihet*. Kejsaren krävde att han skulle ta tillbaka vad han hade skrivit och undervisat om bland annat i nämnda skrift. Luther svarade att det inte gick med mindre än att han överbevisades av Skriftens ord eller av klara förnuftsskäl. Eftersom hans samvete var bundet av Guds ord kunde det varken vara förnuftigt eller säkert att gå emot det. Och så avslutade Luther med de berömda orden: *Här står jag och kan inte annat, Gud hjälpe mig!*

När Luther under många år kämpade med sin rädsla för Gud och frågade hur han kunde finna en *nådig* Gud, så hamnade rädslan för *människor* i andra rummet. Den större fruktan (gudsfruktan) tog bort något av den mindre (människofruktan). Vad Gud menade var avgörande för honom, även när han förskräcktes inför det. Samvetet var bundet av Guds ord. Men när han fick ljus till att se att Gud förklarar honom rättfärdig genom tro så kom också vissheten om Guds välbehag och fördjupad frimodighet inför människor. "Herren är med mig. Jag är inte rädd. Vad kan en människa göra mig?" (Ps 118:6) Det var just detta att Gud var *för* honom och *med* honom som rättfärdiggörelsen förde med sig. "Om Gud är för oss, vem kan då vara emot oss?" (Rom 8:31) Orädd inte bara inför den kyrkliga makten utan också den världsliga, visade Luther vad han menat när han skrivit att en kristen är den friaste av herrar och ingen underdånig. Fienderna kunde slå honom, men inte nå honom. Döda honom, men inte ta livet av honom. Hans liv var väl förborgat i Gud.

Här ligger också början på den andra sidan av myntet i devisen om en kristen människas frihet, att i fråga om tjänst vara underdånig alla. Då Kristus tjänat alla fullkomligt, utan att något saknas för den enskilde, så är livet i hans efterföljd att tjäna

såsom Kristus tjänat. Luthers orädda bekännelse inför kejsaren kom av att frukta Guds dom mer än människors (den som han just stod inför) och att han var viss om Guds frikännande (även om den mänskliga domstolen skulle fälla honom). Då kunde han också på allvar tjäna dessa människor. Han behövde inte tjäna eller rädda sig själv. Om Luther tagit tillbaka sin skrift *av rädsla för denna världens mäktiga* hade mycket blivit annorlunda, men fri inför Gud var han fri att tjäna – också dem som stod honom emot. De behövde faktiskt hans bekännelse, även om de avskydde den.

Reformatorns exempel manar oss på Församlingsfakulteten att i eget studium söka samvetets yttersta förankring i Guds ord och i samma ord finna Guds frikännande för just det samvete som döms av Gud. Med rättfärdigheten från Gud är vi fria att tjäna på det mångfaldiga sätt som en teologisk institution kan och bör göra, fria från att tjäna oss själva och fria att tjäna kyrkan och de enskilda människorna med det vi själva tagit emot, inte minst det teologiska arvet från *Om en kristen människas frihet*.

Undertecknad efterträder en FFG-legendar som redaktör för Hälsning. När Rune Imberg nu pensioneras lämnar han ett arv efter sig som förpliktar. Kontinuiteten kommer att märkas även om det oundvikligen blir en viss förnyelse, som också detta nummer av Hälsning är ett exempel på. Framöver kommer endast fyra nummer ges ut per år, men numren kommer att vara något fylligare. En röd tråd för det kommande året på FFG (utöver Coronapandemins alla konsekvenser!) är uppmärksammandet av att det är 500 år sedan Martin Luther skrev boken Om en kristen människas frihet. Frihetstematiken kommer att märkas både i husets verksamhet och i fördjupningen som följer med i Hälsning framöver.

Hälsning ges ut av

Församlingsfakulteten
Ekmansgatan 3
411 32 Göteborg

Tel: 031-778 35 40

E-post: info@ffg.se

Hemsida: www.ffg.se

Ansvarig utgivare:

Torbjörn Johansson

Redaktion:

Jakob Appell (red.)

Marie Persson (red.sekr.)

Grafisk formgivning:

Design för Livet, Lund

Var gärna med och stöd arbetet på Församlingsfakulteten! Du kan göra det på något av följande sätt:

PlusGiro: 6 40 60-7

BankGiro: 622-5387

Swish: 123 100 84 57

Döm inte – men dom kommer ändå

Av Timo Laato, lektor i Nya testamentet på FFG.

Döm inte, och ni skall inte bli dömda. Fördöm inte. Och ni skall inte bli fördömda. Luk 6:37

Slipper man bli dömd om man tiger? Det man inte talar om finns inte till. Så tänker man ofta. I familjen, släkten och i andra sammanhang kan det förekomma saker som har tystats ned. Man får inte tala om dem. De hör till mina hemligheter. Och när man tiger om en sak, så existerar den inte längre. På samma sätt tänker man om Guds dom. Talar man inte om den, så inträffar den aldrig. Varnas det inte för helvetet, hamnar ingen där. Bara man tiger blir allt bra. Man blir frälst genom att tiga.

Bibeln säger dock något helt annat. Vi börjar varje söndag vår gudstjänst helt annorlunda. När det allmänna skriftermålet börjar så börjar också domen. Domen börjar med Guds hus (1 Petr 4:17). Den börjar där den enligt Guds ord bör börja: i församlingens mitt. Genom tigande försvinner inte domen. I det allmänna skriftermålet bekänner vi våra synder, vi dömer oss själva. Utsagan ”döm inte, och ni skall inte bli dömda” handlar inte om Guds dom utan om våra inbördes medmänskliga relationer. Guds dom förblir. En gång ska den avkunnas.

Ibland ifrågasätter man inledningen till gudstjänsten. Varför ska människan under sina svåra lidanden och tunga prövningar behöva höra domens ord? Många lämnar kyrkan illa berörda: ”Jag fördömdes, fast Jesus har sagt: Döm och fördöm inte!” Vänner, vi döms i detta nu. Evangeliet undanröjer inget i Guds dom. Han innehar alltjämt all domsrätt. Han dömer varje människa efter sin lag. Inget förändras i detta om man ger kyrkan det välmentade rådet att slopa syndabekännelsen i gudstjänsten. ”Slopa den så blir det lättare att komma till kyrkan.” Låt vara, kanske känns det roligare då. Men domen försvinner inte med det, ty en gång skall Gud döma världen. Är det inte bäst att bereda sig på domedagen i tid, att i nådens tid tänka efter, hurudan domen blir en gång för mig?

Blir man fri från Guds dom genom att döma andra? Det finns också ett annat sätt att försöka undvika domen än genom att tiga. Om tigandet

är mer världens försök, så är det andra sättet mer kännetecknande för oss kristna. Paulus talar om detta i början av Rom 2. Han frågar utmanande: ”Menar du att du skall komma undan Guds dom, du människa, när du dömer dem som handlar så?” Vi kristna plågas av sådan vantro. Vi är ”solidariska” med Gud. Vi tänker att om vi instämmer i hans dom, kommer vi själva undan domen. När vi godkänner Guds dom över all synd, måste det väl gå bra för oss. Vi står ju på samma sida som Domaren. Alltför ofta handlar vi kristna på det viset. Redan att göra det en gång vore för mycket. Genom att döma andra klarar vi oss inte undan vår egen dom. Rom 2:5 bekräftar att vi genom vårt hjärtas hårdhet tvärtom samlar en desto strängare Guds vrededom över oss.

Kristus tog på sig vår dom. I evangelium får vi höra hur Jesus lider för alla våra synder. Han som förkunnade: ”Döm inte!”, han som inte dömdes, just han blev dömd. Varför – lovade han inte att den som inte dömer inte själv ska bli dömd? Jo, käre vän, Jesus dömdes eftersom han tog på sig alla dina domar och fördomar. Han tog på sig också din yttersta dom, som du försöker slingra dig undan. När han dömdes, förbannades han såsom den som sagt allt det onda du har sagt.

Jesus som inte kom för att döma skall enligt Nya testamentet komma ännu en gång: ”igenkommande för att döma”. Vi ska då möta Domaren, inför vilken alla våra förklaringar faller platt till marken. På den yttersta dagen är det för sent att börja förtrösta på Jesus. Det ska man lära i denna nådens tid. Du får lov att tro på förlåtelse för alla dina synder. På den sista dagen frågar Jesus dig: Var den dom som jag led i ditt ställe, var den din dom? Om du kan svara ja på den frågan är du fri. Gud är inte orättvis så att han skulle straffa samma synd två gånger. Det räcker en gång – och den enda gången är den gång Jesus dömdes. Därför förklaras du fri som litar på Jesus. Bara ett avfall till otro skulle göra att du blir förtappad.

Han tog på sig också din yttersta dom, som du försöker slingra dig undan.

Tack Rune!

Som tidigare meddelats slutar Rune Imberg nu sin tjänst på Församlingsfakulteten och går i pension. Det sker efter lång och trogen tjänst. Rune började på fakulteten 1996 – alltså tre år efter starten 1993 – som lektor i kyrkohistoria. Han hade då tidigare arbetat som rektor vid det teologiska seminariet i Matongo, Kenya, vilket betydde att viktiga erfarenheter kom in i FFG:s uppbyggnadsfas.

Förutom att vara lektor i kyrkohistoria har Rune under åren haft många olika uppgifter. När det gäller undervisning har det inte bara handlat om kyrkohistoria utan också om bl.a. missionsvetenskap och – som en röd tråd – bibelundervisning i olika former. Rune var rektor under perioden 2001–2009 och har sedan varit ansvarig för utvecklandet av master-programmet med *Concordia Theological Seminary* i Ft Wayne. Vidare har han varit redaktör för *Hälsning* (se intervjun i förra numret), för FFG:s vetenskapliga skriftserie och småskriftsserie.

Från Församlingsfakulteten säger vi ett varmt tack för goda insatser under många år!

Rune kommer att hålla sin avskedsföreläsning i anslutning till bibelkonferensen den 26–27 februari. Mer information kommer i nästa nummer av *Hälsning* och alla hälsas varmt välkomna.

FÖR FÖRSAMLINGSFAKULTETEN
Torbjörn Johansson, rektor

Finna Gud, finna sig själv

Ny småskrift från Församlingsfakulteten, skriven av Fredrik Brosché.

Varje människa längtar efter att finna sig själv. Bli äkta och förverkliga det som hon ytterst är ämnad att vara. Denna dröm har Gud väckt i oss eftersom vi är *skapade till Hans avbild*. Som den store Fiskaren använder Gud vår längtan för att få oss på kroken.

Sakta och ömsint brukar Människofiskaren vinda in oss med sin långa fiskerev. Han drar mig med kärlekens lina i kallelsen och jag känner att jag höjs *uppåt*. Ljuvliga upplevelser av närhet, ljus och ledning kan krydda hungern efter Gud än mer. Men med sin rev vevar Gud också in mig i själens *mörka* natt. Det sker då Guds ljus faller över mina onda tankar, min ingrodda självcentrering i mitt gamla själv och jag trycks *ner* mot botten. Min tro på mig själv dödas. Jag kan öppna mig för bottenbrodern Kristus och uppstå i själens *ljusa* dag genom tro på hans ord. När

jag hittar Gud hittar jag också mitt autentiska jag.

Denna livsförvandling är det nav som Luthers spiritualitet kretsar kring. Den bekräftas och berikas av den andliga *uppmuntran* som *Nådens ordning* ger. Den samlingen av självvårdserfarenheter är värdefull än idag genom att den slår vakt om omvändelsen och det sanna självförverkligandet.

Småskriften kan köpas från FFG:s expedition, tel. 031-778 35 40 eller mail: info@ffg.se och kostar 50 kr (10 ex eller fler 40 kr/st). Frakt tillkommer.

Frihet från och frihet till: Paulus & Galaterbrevet

Fördjupning av Daniel Johansson, lektor i Nya testamentet på FFG.

En kristen människas frihet • Under läsåret 2020–2021 uppmärksammar FFG att det är 500 år sedan Martin Luther gav ut ett antal av sina viktigaste skrifter, bl.a. klassikern *Om en kristen människas frihet*. Fördjupningsdelen i Hälsning de närmaste fyra numren belyser den kristna frihetstanken utifrån teologins olika discipliner. I detta nummer blir det från exegetikens bord då Daniel Johansson, lektor i Nya testamentet på FFG, lyfter fram vad Paulus i Galaterbrevet menar att vi befrias från och befrias till.

”Jag är förvånad att ni så fort överger honom som har kallat er genom Kristi nåd och vänder er till ett annat evangelium” (Gal 1:6). Istället för att använda sitt signum, att i inledningen till ett brev omtala hur han i sina böner tackar och känner glädje över församlingen, uttrycker Paulus sin bestörtning över församlingarna i Galatien! Lite senare frågar han: Vem har förhäxat er? (3:1). Vad är det som gör aposteln så upprörd? Paulus nämner ett ”annat evangelium” i inledningen, men innehållet i detta och problemställningen framgår inte. Först i 2:3–5 utsågs den. Paulus berättar att han vid en resa till Jerusalem tagit med sig den hednakristne Titus och att denne inte blivit tvingad att låta omskära sig. Men hade det berott på de falska bröder som smugit sig in, skulle han ha blivit tvungen till det. De hade nästlat sig in för att spionera ”på den frihet vi har i Kristus Jesus och göra oss till slavar”. Men inte ens ett ögonblick gav vi vika för dem och underkastade oss. Vi ville att evangeliets sanning skulle bevaras åt er (Gal 2:4–5).

Friheten i Kristus har underminerats genom krav på omskärelse för alla och evangeliets sanning har som en följd blivit förvrängd. ”Vår frihet som vi har i Kristus Jesus” (2:4) är brevets huvudtema. Allt annat, hur viktigt och helt grundläggande det än är, som rättfärdigheten genom tro i Gal 2:15–3:25, är underbyggande argument som bevisar huvudtemat. Tankegången, med början i 1:11, strävar hela tiden med växande bevis fram emot 5:1: ”Till denna frihet

har Kristus gjort oss fria. Stå därför fasta och låt er inte på nytt tvingas in under slavoket.” I inget annat brev (eller skrift i NT) förekommer substantivet frihet (gr. *eleutheria*)¹ och dess besläktade adjektiv och verb så frekvent som i Galaterbrevet, sammanlagt elva gånger.² Bara de betydligt längre Romarbrevet och Första Korinterbrevet kommer i närheten med sju gånger var. I övriga NT förekommer frihetsvo-
kabulären bara vid enstaka tillfällen.

Galaterna

Man kan undra vad som hände i Galatien. Det är inte bara en församling som övergett evangeliet utan församlingarna (pl.) i ett helt område. Frågan är inte helt lätt att besvara och det beror delvis på att vi inte säkert vet vilka Paulus skriver till. Namnet ”Galatien” kan nämligen avse två storheter, både *landskapet* med Ankyra (dagens Ankara) som huvudort i centrala Mindre Asien såväl som den romerska *provinsen* som sträckte sig utanför landskapet söderut ner mot Medelhavet och även omfattade Lykaonien och delar av Frygien och Pisidien. Namnet kan härledas från de galler som utvandrat från Gallien (tänk på seriehjältarna Asterix och Obelix) och bosatt sig i det inre av Mindre Asien. Till provinsen kom Paulus redan under den första missionsresan. Paulus första och längsta tal i Apostlagärningarna hålls i Antiokia i Pisidien (i provinsen Galatien; Apg 13:14). Det finns några iögonfallande likheter mellan talet och Galater-

brevet. Paulus kallar korset för "träet" (Apg 13:29), ett uttryck som återkommer i Gal 3:13. Det är vidare enda gången rättfärdiggörelsespråk används i Apostlagärningarna (13:38–39), något som Paulus använder frekvent i Galaterbrevet. Paulus kom också till *landskapet* Galatien, men först på sin andra och tredje missionsresa (Apg 15:36–21:16). Saken försvåras också av att vi inte säkert vet när Paulus skrev. Här kommer Gal 2 in i bilden. Beskriver Paulus där det stora Apostlamötet i Jerusalem som ägde rum ca år 49 (Apg 15) eller är det frågan om ett möte med några av ledarna som utspelade sig tidigare (Apg 11:30; 12:25)? Argumenterar man för det tidigare datumet måste brevet vara adresserat till församlingar i södra Galatien, förmodligen de som Lukas räknar upp i Apg 13–14: Antiokia, Ikonium, Lystra och Derbe. Räknar man med ett senare datum (54–55) tänker man sig i regel att Paulus skriver till församlingar runt Ankyra, som vi inte känner vid namn, för Lukas nämner bara Paulus missionsarbete i detta område i svepande ordalag.

Vad har detta med frihetsfrågan att göra? En del som argumenterar för den nordliga hypotesen menar att avfallet från evangelium har med växande judisk nationalism på 50-talet att göra, den som ledde fram till det judisk-romerska kriget år 66–70. Messiastroende judar skulle då för att undvika förföljelse från sina landsmän ha strävat efter att få alla Jesustroende att följa lagen. För egen del menar jag att Paulus skrev till församlingarna i söder innan Apostlamötet i Jerusalem³ och att två andra skäl till att man inte längre följde Paulus undervisning kan anföras. För det första måste vi anta att det var ett svårsmält budskap att man kunde bli en del av Guds folk utan omskärelse. Hade Herren inte stipulerat att alla av manligt kön i Guds folk skulle omskäras i det "eviga förbund" han upprättade med Abraham (1 Mos 17:11–14)? Att Jesus var Messias, att han skulle lida och dö och sedan uppstå före alla andra, det hade man blivit övertygad om, men innebar det att förbundstecknet som Gud gett Abraham 400 år innan Mose inte heller gällde längre? Det var ju ett av de viktigaste tecknen som skiljde judarna i diasporan i Galatien från hedningarna. Liknande problem med lagens ställning hade funnits i Antiokia (i Syrien), där man börjat predika evangelium för hedningar (Gal 2:11–14; Apg 11:20) – startpunkten för Paulus och Barnabas första missionsresa (Apg 13:2).

För det andra, är det inte otänkbart att hedningar som kommit till tro på Jesus som Messias efter en tid frågat sig om det var tillräckligt att tro. Krävdes det inte mer? Det är inte ovanligt att en nykristen, när den första tidens ljuvliga känslor och glädje börjar lägga sig, undrar om det inte är något som fattas. Finns det inte ytterligare ett steg att ta för att visa på sin nya övertygelse? Det är med andra ord möjligt att det var hedningar som ville visa på sitt omvändelsenit, sin fullständiga "överlåtelse", som började argumentera för att hedningarna skulle omskära sig för att ta steget fullt ut till att vara en del av Guds folk. Det behövs inte någon solidaritetsförklaring med det judiska folket eller fariseiskt lagda Jesustroende judar för att förklara krisen i Galatien. Det räcker med de vanliga mönstren för omvändelse och det behöver inte ha gått så lång tid efter det att Paulus och Barnabas lämnat dem som dessa tankar började luftas.

Paulus bevisföring

Paulus går grundligt tillväga när han ska avvisa "det nya evangeliet" i de galatiska församlingarna och bevisa att det han själv förkunnat var Guds eget ord. Efter att han betygat att det han lärt inte kommer från människor utan kommit till honom genom en *direkt* uppenbarelse från Jesus Kristus (1:11–12) anför han inte mindre än sju olika bevis från och med 1:13 till slutet av kapitel 3.

- Bevis 1** (1:13–17) Paulus liv fick en helt annan inriktning.
- Bevis 2** (1:18–24) Paulus fick inget uppdrag av apostlarna. Men församlingarna i Judéen prisade likväl Gud för Paulus skull.
- Bevis 3** (2:1–10) Hans evangelium, som inbegrep att hedningarna inte skulle omskäras, bekräftades 14 år senare av apostlarna i Jerusalem.
- Bevis 4** (2:11–21) Uppgörelsen med Petrus i Antiokia visade att Paulus inte drog sig för att försvara evangeliet också gentemot kyrkans främsta ledare. I sitt tal till Petrus visar Paulus hur frågan om måltids-gemenskap med hedningarna hänger samman med rättfärdiggörelsen genom tro och Kristi död på korset (2:14–16).⁴
- Bevis 5** (3:2–5) Paulus hänvisar till galaternas egen erfarenhet både av hur de tog emot Anden och hur underverk skedde ibland dem.

Luther inför kejsaren vid riksdagen i Worms 1521.

Bevis 6 (3:6–25) Paulus bevisar evangeliet med hjälp av Skriften. Han anför en rad ställen från lagen och profeterna och utlägger dessa. En sak (bland många andra) bör noteras. I den judiska traditionen såg man Abraham som en proselyt som lät omskära sig och höll lagen (precis det som man nu vill ska ske i Galatien). 1 Mos 15:6 lästes i ljuset av 1 Mos 17:4–14 och 1 Mos 22. Paulus läser annorlunda, mer historiskt. Han noterar att Abraham blir räknad som rättfärdig (1 Mos 15:6) minst 13 år innan han omskars (1 Mos 16:16; 17:1). På samma sätt är han inne på kronologin när han jämför löftet till Abraham med lagen som gavs 430 år senare (3:17).

Bevis 7 (3:26–29) Till sist hänvisar Paulus återigen till galaternas erfarenhet, denna gång av dopet. Många utläggare menar att 3:27–28 anspelar på dopliturgin eller till och med citerar ur denna. I vilket fall är Paulus poäng att den handling genom vilken de förts in i Kristi gemenskap understryker enheten i Kristus: "Här är inte jude eller grek, slav eller fri, man och kvinna." Om alla är eniga i Kristus behövs inte omskärelsen. Motståndarna vill upphäva mångfalden i Kristus; Paulus vädjar för dess bevarande.

För att bevisa sin förkunnelses sanning hänvisar Paulus alltså till hur hans eget liv på ett genomgripande sätt förändrades, hur detta erkändes i Jerusalem och Judéen, hur hans evangelium bekräftades av apostlarna och hur han hållit fast vid det när Petrus vacklade. Han hänvisar vidare till galaternas egen erfarenhet av hur de döptes och hur de fick Anden. Sist men inte minst visar han att evangelium är grundat i Guds uppenbarelse. När väl detta skett är Paulus redo att ta upp frågan om andlig frihet och slaveri.

Fri eller slav

När Paulus i 3:28 nämner det kontrasterande paret slav – fri avses ställningen människor hade i det romerska samhället. Begreppsparet blir emellertid språngbräda för den återstående delen av brevet. Han börjar med att beskriva *två* kontrasterande slag av slaveri. Att hedningarna slavade under avgudarna var en allmänt erkänd sanning bland judarna. Men att Paulus också, likt Jesus (Joh 8:31–36), hävdade att han själv och hans landsmän levte eller levde i slaveri måste ha varit ett slag i ansiktet på motståndarna (4:1–8). Paulus och de som hade lagen var omyndiga och jämställda med slaven fram till den dag Gud sände sin Son att friköpa dem som stod under lagen (4:4–5). Notera att Paulus inte bara säger att Jesus friköpt *från* något – slaveri, utan också *till* något – att vara son och arvinge. De som lyssnat i tro har de fria sönnernas rätt och erfar

hur Anden i deras hjärtan kan ropa Abba Fader! Det gäller både de som tidigare stått under lagen och de som stått under andra gudar. Mot denna bakgrund beskriver Paulus sin förtvivlan över att de hedningar som blivit kända av Gud vänder tillbaka till människostadgar och noga iakttar ”dagar, månader, särskilda tider och år” (4:10), en anspelning på att man börjat följa den judiska festkalendern.

Efter en personlig och känslös utveckling där han åter uttrycker sin besvikelse över dem som han en gång ”fött” till tron på Kristus, återvänder Paulus till Skriften och berättelsen om Ismael och Isak som representerar slavinnans (Hagar) son respektive den fria hustruns (Sara) son. Paulus utläggning av dessa båda kvinnor måste ha överraskat när brevet lästes upp i Galatien. Alla visste att gudsfolket härstammade från Sara och Isak. Alla visste att Moses fått lagen på Sinai. Men Paulus förknippar slavinnan Hagar med Sinai och det nuvarande Jerusalem! Och staden lever i slaveri med sina barn eftersom man inte tagit emot Kristus. Men, vädjar Paulus till galaterna, ni är liksom Isak löftets barn, födda till barnaskap genom Anden! Han använder Guds ord till Abraham för att förmana galaterna att inte gå in under lagens slavok: ”Driv ut slavinnan och hennes son” (4:30; 1 Mos 21:10). ”Vi är inte barn till slavinnan utan till den fria hustrun” (4:31). Kraftigare än så kan det inte sägas. Och så följer motivationen: ”Till denna frihet har Kristus gjort oss fria” (5:1).

Denna centrala sats, en parallell till 3:13: ”Kristus har friköpt oss från lagens förbannelse genom att bli en förbannelse i vårt ställe,” och som intensifierar huvudtemat genom att använda både ett substantiv och ett verb, utgör både avslutning på utläggningen av Hagar och Sara och inledningen till fortsättningen där Paulus konkretiserar vad det är som står på spel. Det handlar om omskärnelsen. Någon (5:7) eller några har börjat predika omskärelse för hedningarna och rönt ett stort genomslag (5:9). Tydligt har stridigheter uppstått och församlingarna präglas inte längre av en ömsesidig kärlek (5:15). Fokuseringen på omskärnelsen, något yttre, har lett till att det budord som sammanfattar hela lagen, kärleken till nästan (5:14), inte längre uppfylls. Det är som Paulus säger: i er strävan att hålla lagen har ni blivit lagöverträdare! Ni har silat myggorna, men svält kamelen! Det ger Paulus anledning att fördjupa innebörden av friheten *från* och samtidigt tala om ett friheten *till*.

Frihet från och frihet till

”Ni är kallade till frihet, bröder. Låt bara inte den friheten ge köttet något tillfälle, utan tjäna varandra i kärlek” (5:13). Paulus sätter fingret på det verkliga problemet. Problemet är inte, som en del av galaterna börjat argumentera för, yttre stadgar utan köttets gärningar, det vill säga de gärningar människan av naturen gör, det ”köttet” står efter

”Ni är kallade till frihet, bröder. Låt bara inte den friheten ge köttet något tillfälle, utan tjäna varandra i kärlek”

GAL 5:13

att göra. Paulus poäng är att människan av naturen inte är fri; hon är slav under köttets gärningar. I ett brilliant drag kontrasterar Paulus dessa *gärningar* med de *frukter* som följer på att man genom tron fått Anden (5:19–23). Paulus knyter här naturligtvis tillbaka till det han tidigare retoriskt frågat adressaterna om: Tog ni emot Anden genom att hålla lagen eller att lyssna i tro (3:2)? Den som rättfärdigförklarad leds av Anden (3:5–14), befriad från lagens krav (5:18), är fri att älska nästan genom de frukter Anden ger. Befriad från slavtjänsten under lagen, under avgudarna, under köttet, är en kristen fri till något – till att tjäna och göra gott mot alla människor och *främst* mot dem som delar tron (6:10). Det saknas inte uppgifter för den som är befriad från lagens krav. Det kristna livet fylls med nya uppgifter. Bär varandras bördor, förmanar Paulus, så uppfyller ni Kristi lag (6:2). Att vara kallade till frihet innebär inte en egocentrisk frihet, inte en frihet utan gränser, utan en frihet till att tjäna

varandra i kärlek (5:13). Med uttrycket Kristi lag avser Paulus troligen Mose lag såsom den är när den ligger i Kristi händer. Den kräver inte omskärelse. Men väl en ömsesidig nästantjänst sammanfattad i budet: ”Du ska älska din nästa som dig själv” (5:14).

Paradoxen är inte uppenbar för den som läser Galaterbrevet i översättning men Paulus använder det verb som har samma rot som ordet slav (*douleuå*) för att beskriva nästantjänsten (5:13). Befriad från allt annat slaveri är en kristen kallad till att vara medmänniskans slav. *Guds barn, men nästans slav!* Paulus beskrev den paradoxen långt innan Luther formulerade den år 1520.

1. Det lär ha varit detta ord som inspirerade Luther att ändra sitt efternamn från Luder till Luther!
2. Frihet (2:4; 5:1, 13x2); fri (3:28; 4:22, 23, 26, 30, 31); göra fri (5:1).
3. Olikteterna mellan mötena som beskrivs i Gal 2 resp. Apg 15 är fler än likheterna. Till exempel, i Gal 2 talar Paulus om sin andra resa till Jerusalem, medan Apg 15

- är Paulus tredje resa. Paulus säger att han for upp på grund av en uppenbarelse i Gal 2 vilket stämmer bättre med Apg 11:28–30 än 15:1–2.
4. Det är oklart när Paulus slutar återge vad han sade till Petrus. Men åtminstone verserna 15–16 tillhör anförandet han höll i Antiokia. Det är fullt möjligt att Paulus återger ur talet ända till slutet av kapitel 2.

Aktuellt med anledning av Corona-pandemin

FFG har med hänsyn till gällande rekommendationer påbörjat höstens ordinarie kursverksamhet i huset. Det innebär klassrumsundervisning i Bachelor-programmet (åk 2) och för nya pastoralteologiska fördjupningsspåret, samt för annan mindre kursverksamhet. Kvällsbibelskolan begränsas till en bibelskola på måndagskvällar för *unga vuxna*, men undervisningen kommer fler till del genom inspelningar som i efterhand läggs ut på FFG:s Youtube-kanal. Podd-verksamheten fortsätter som vanligt och för den som missat det pågår bl.a. en ny serie med genomgång av Bibelns böcker i FFG-podden.

Dubbeldagarna i november (med fakultetens dag och Rune Imbergs avskedsföreläsning) kommer inte att hållas som planerat, men arrangemanget skjuts fram till våren 2021. Det är vår förhoppning att också kunna genomföra den framskjutna bibelkonferensen om den heliga treenigheten 26–27 februari.

Vi är tacksamma för fortsatt stöd från er, trogna understödjare! Tack för din gåva!

Kvällsbibelskola för *unga vuxna* hösten 2020

Under rådande omständigheter är det inte möjligt att inbjuda till kvällsbibelskolan på traditionellt vis, men FFG inbjuder till en termins kvällsbibelskola med undervisning, fika och gemenskap för unga vuxna, måndagskvällar med början i oktober. *Undervisningen kan följas av andra åldersgrupper genom att inspelningar läggs ut i efterhand på Församlingsfakultetens YouTube-kanal.*

Tid: måndagar kl. 18:00–20:00

Kostnad: 100 kr vilket inkluderar kaffe och smörgås för hela terminen. Små och stora gåvor välkomnas!

Anmälan: senast 20 september till FFG:s expedition: info@ffg.se, 031-778 35 40. Begränsat antal platser.

Medverkan: Jakob Appell, Fredrik Brosché, Timo Laato, Daniel Johansson, Torbjörn Johansson.

Kursplan: enligt nedanstående, med reservation för förändringar.

FRIHET!

För exakt 500 år sedan, hösten 1520, skrev Martin Luther den lilla skriften *Om en kristen människas frihet*. Boken sammanfattar kärnpunkterna i reformationen. Skriften blev snabbt en klassiker. Med Luthers förståelse av frihet som utgångspunkt tas en rad aspekter av frihetstemat upp till hjälp för ett liv ... i frihet!

5/10 *En kristen människas frihet*

12/10 *Frihet från och frihet till*

19/10 *Fri att tjäna*

26/10 *Fri från synden*

2/11 *Fri från döden*

9/11 *Fri från djävulen*

16/11 *Ett fritt samvete*

23/11 *"Använd bara inte friheten så ..." (Gal 5:13)*

Torbjörn Johansson

Daniel Johansson

Jakob Appell

Timo Laato

Daniel Johansson

Torbjörn Johansson

Fredrik Brosché

Timo Laato

Ny antagning för teologiska studier hösten 2021

Nästa antagning för studier på *Filippusprogrammet* (1 år, 60 sp) eller programmet *Bachelor i Teologi & Mission* (3 år, 180 sp) sker inför höstterminen 2021. Programmen erbjuds av *Fjellhaug Internasjonale Høgskole* (Oslo) i samarbete med FFG. En första anmälan till utbildningen görs senast 31 mars 2021 på FFG:s hemsida. Efter återkoppling från FFG sker ansökan till Fjellhaug. Ansökan om studiemedel från CSN kan göras för studier på Fjellhaug.

För vidare information, kontakta studiehandledare: studiehandledare@ffg.se, tel: 072-325 94 70

Därför stödjer jag FFG

Carl-Henrik Karlsson, teol kand och ordförande i Källan, Nordiska Lutherhjälpen och Riksförbundet Kristen Fostran.

Jag tror FFG har en ofta förbisedd roll som oberoende motor och rondell för svensk luthersk mission. En neutral arena där olika representanter möts, forskning bedrivs och studier sker på olika nivåer. Att studera är inte bara att läsa en bok eller höra ett föredrag. Drejandet av alla de som skall bära missionens fackla i vårt land och ut till andra länder formas inte bara av böcker och föredrag, utan genom diskussioner, möten och förebilder. Därför är det avgörande att FFG pulserar och vi alla – studenter, missionsledare, bedjare, givare och kunskapsstörstande – nyttjar huset

på Ekmansgatan. Det är "vårt" hus, men inte för vår skull, utan för alla dem som i Sverige och andra länder behöver ett oförfalskat evangelium.

Källan har en stipendiekassa för studier kring Israelsmission och vi har valt att enbart låta studenter och lärare på FFG söka dessa stipendier, för vi tror att fakulteten har en nyckelroll.

Jag vill utmana FFG till att än mer samspela med våra missionsorganisationer och än mer nyttja potentialen både i rollen och huset. Om Sverige åter skall bli ett land som sänder ut missionärer behövs en geografisk bas som odlar kunskap. Dess adress kan mycket väl vara Ekmansgatan 3.

FFG behöver vårt stöd både med kronor, böner och att vi pratar om fakulteten som vår fakultet i olika sammanhang.

ANNONS

... för att fler skall få ta emot biblisk förkunnelse och undervisning. (Rom 1:16)

Plusgiro: 495 73 12 – 4

Källan

1520–2020: frihet att fira!

Av Torbjörn Johansson, rektor på FFG.

En frihet värd att uppmärksamma!

År 1520 kan kallas reformationens särskilda frihetsår, men det beror *inte* på Luthers *yttre* levnadsvillkor. Han var på väg att bli bannlyst ur kyrkan och därmed även att bli förklarad som fredlös, vilket i praktiken betydde att ha en dödsdom över sig. I juli utfärdades en "bannhotbulla", alltså en påvlig bulla med hot om bannlysning om han inte tog tillbaka vad han skrivit (själva bannbullen kom i början av 1521). Luthers liv var sakta men säkert på väg att bli starkt kringskuret och han skulle snart bli tvungen att stanna inom det territorium som tillhörde Fredrik den vise, den furste som givit honom beskydd. Inte heller här kunde han röra sig fritt utan för att skyddas fördes han året därpå, 1521, till borgen Wartburg där han fick tillbringa nästan ett år. Men mitt i denna yttre bundenhet och instängdhet upplevde Luther en större *inre frihet* än vad han någonsin tidigare gjort i sitt liv. Till hans reformatoriska erfarenhet och upptäckt hörde nämligen vad som kan kallas "konsten att åtskilja": att skilja mellan yttre frihet och inre frihet, mellan livet inför människor och livet inför Gud, mellan den egna rättfärdigheten och Guds rättfärdighet. Därför kunde Luther, likt Paulus, jubla över sin frihet mitt i sin fångenskap och mitt i osäkerheten vad gällde livet här på jorden. Han hade upptäckt evangeliets frihet. "Till denna frihet har Kristus gjort oss fria" (Gal 5:1).

Det som gör 1520 till reformationens frihetsår är alltså den *inre* frihet som Luther hade upptäckt. Genom Jesu Kristi verk kunde han genom tron allena leva sitt liv som frikänd

inför Gud. Hans samvete var fritt från Guds dom, och han var fri att tjäna sin nästa utan baktankar på förvärvandet av egna meriter. Det är denna nyvunna frihet som kommer till uttryck i hans berömda "frihetstraktat", vilken gavs ut i oktober nämnda år, *Om en kristen människas frihet*. Han formulerar inledningsvis två teser som uttrycker det paradoxala i det kristna livet:

En kristen människa är den friaste herre över allting och ingen underdånig.

En kristen människa är den tjänstvilligaste tjänare under allting och alla underdånig.

Frihetstemat möter även i en annan av Luthers huvudskrifter från samma år, nämligen *Om kyrkans babyloniska fångenskap*. I denna skrift visar Luther hur kyrkans sakrament, inte minst nattvarden, behöver frigöras från mänskliga traditioner och återställas enligt de bibliska föreskrifterna. Publiceringen av ytterligare ett par centrala skrifter från Luthers penna gör året 1520 till en milstolpe i reformationens historia.

Med anledning av att det är 500 år sedan dessa skrifter gavs ut kommer FFG att låta det läsår som nu har börjat präglas av frihetstemat och lyfta fram arvet från reformationen (se faktarutan nedan).

Tack för Ditt stöd och välkommen att följa frihetstemat på FFG!

- **Kvällsbibelskola för unga vuxna** måndagskvällar hösten 2020 med tema: *Frihet!*
- **Hälsnings fördjupningsbilaga** med infallsvinklar på en kristen människas frihet utifrån teologins olika discipliner.
- **Bokutgivning** – nyrevidering på gång av *Om Kyrkans babyloniska fångenskap* (från 1520).
- **Fakultetens dags öppna föreläsningar** – som dock p.g.a. pandemin är framflyttade till våren 2021, mer information kommer.

- **Digitala satsningar** – ett flertal föreläsningar kommer att publiceras på FFG:s Youtube-kanal under hösten. För den som redan nu vill höra Torbjörn Johansson och Jakob Appell belysa frihetstemat så medverkar båda på den månadslånga digitala konferensen *Lutherske fordypningsdager* (www.fordypningsdager.com).

Vill du stödja satsningen?

PlusGiro: 6 40 60-7 Bankgiro: 622-5387
Swish: 123 100 84 57